

Slovenski dom

Štev. 100.

V Ljubljani, torek 2. maja 1939.

Leto IV

Stališče Jugoslavije po posvetih z Italijo in Nemčijo v Rimu in Berlinu:

Mir na vseh mejah - edini cilj jugoslovanske zunanje politike

Belgrad, 2. maja. Včerajšnja »Politika« prinaša iz prvega vira obsežen članek o uspehu zunanjepolitčnih razgovorov, ki jih je dr. Cincar Marković imel z Italijo v Benetkah in z Nemčijo v Berlinu. Po uradnih poročilih o obeh obiskih je ugotovljeno, da so odnosi med Jugoslavijo ter Italijo ter Nemčijo prirerjeni, da si koristi teh treh držav nikjer ne nasprotujejo in da bodo vse tri težile za tem, da s sodelovanjem nadaljujejo. List dodaja tem ugotovitvam svoje pojasnilo in pravi:

»Izide beneških in berlinskih razgovorov, v kolikor je govora o spoštovanju medsebojnih koristi, je treba, kar zadeva Jugoslavijo, razumeti tako, da gre pri tem predvsem za novo zatrdilo, da bo spoštovana miroljubna jugoslovanska balkanska in podonavska politika, ki ji dajejo značaj Balkanski sporazum, jugoslovansko-romunski zavrežniški odnosi ter jugoslovansko bolgarski pakt o večnem prijateljstvu. Ta politika je: mir na vseh balkanskih mejah, mir na mejah v Podonavju in na Sredozemskem morju, mir, katerega se konec koncev zaslužili vsi balkanski narodi ne samo zaradi svoje burne preteklosti, temveč tudi zaradi svoje sedanje ustvarjalne dejavnosti v vseh smerih njihovega narodnega življenja.

V tem pogledu so beneški in berlinski razgovori dr. Cincar-Markoviča popolnoma zadovoljivi.

Milijoni za vodna dela v Sloveniji

Belgrad, 2. maja. m. Gradbeni minister dr. Miha Krek je podpisal odlok, s katerim je odprl sledeče kredite:

1. Za izvedbo melioracijskih del na Ljubljanskem Barju, ostanek kredita 478.521 din;
2. 450.000 din za izvedbo del na področju vodne zadruge Dol Lendava, in
3. 2.775.000 din za regulacijska dela na Dravi v pujskem okraju.

Čuda svetovne razstave v New Yorku, odprte prvega maja

Predsednik Zedinjenih držav Roosevelt je v nedeljo ob prisotnosti delegacij 60 držav, predsednika senata, predsednika kongresa ter guvernerjev 48 ameriških držav, diplomatskega zbora ter več tisoč povabljenih osebnosti v nedeljo odprl mednarodno razstavo. Lepo vreme je omogočilo, da je začetek potekel pod najugodnejšimi pogoji. Rooseveltov govor je poslušalo čez 600.000 oseb, na razstavi ali pred vhodi. Roosevelt je prisel na razstavo ob 9.30 ter je opoldne pristopal banketu, ki je bil prirejen v ameriškem paviljonu in ki se ga je udeležilo 350 zstopnikov. Pred pojedino je bila parada ameriških čet ter defile delegacij držav, ki sodelujejo pri razstavi. Defilirali sta tudi delegaciji Češkoslovaške in Albanije. Govorili so poleg predsednika Roosevelta še direktor razstave Robert Whalen, newyorški guverner Lehman, newyorški župan La Guardia ter angleški komisar sir Luis Bill, ki je v svojem govoru poudaril potrebo mednarodnega sodelovanja. Popoldne je Roosevelt odploval v Hyde Park.

Geslo, pod katerim je bila prirejena razstava, je: »Svet jutri«. V tem smislu je tudi govoril predsednik Roosevelt, ko je odpiral razstavo.

Razstava, ki je prirejena v največjem mestu sveta, je veljala 155 milijonov dolarjev (7 milijard in 750 milijonov dinarjev). Razstavo je organiziral največji ameriški organizatorski ter reklamni strokovnjak Grover A. Whalen, ki je za to izbral edino razpoložljivo ozemlje, močvirja na otoku Long Islandu, kamor so svoje čase odvažali newyorške smeti.

Najel je brezposeln, ki so v 190 dneh izkopali nad 17 milijonov kubičnih metrov smeti in zemlje, izsušili ves prostor, nasadili 10.000 dreves ter 250.000 grmov ter na milijon raznih cvetov. Vse ozemlje so morali ojačiti s 30.000 brni dolgi po 30 m, katere so zabili v tla. Zatem so šele začeli s stavbami.

Na razstavi sodeluje 62 držav. Paviljoni so razporejeni okrog jezera, kjer bodo razne vodne prireditve. Glavna »čuda« razstave so: simbolična kroglja in obelisk, v obliki je ponazorjen sončni sestav z glavnimi zvezdami in ozvezdij. Profesor Einstein bo tu razkazoval kozmične žarke; žarek z zvezde Arkturus, ki je prvi večer vžgal razsvetljavo na razstavi. Nadaljnja čuda so še: bitke mikrobov, posnetek Victorijjskih slapov ter oranžnih nasadov iz Floride, ki bodo umetno zorili pomaranče s pomočjo umetne luči; ogromno človeško oko, v katero bo lahko šlo osem ljudi hkratu, modrosti zob 9 m visok, v katerem bodo dajali podatke o vseh zobnih boleznih, itd. itd.

Razstava še ni dovršena, 50.000 delavcev je še noč in dan na poslu pri raznih stavbah. Vsi hoteli v Nemyorku so polni, razen tega je za bivališča gostom prirejenih veliko število parnikov. Restavracijski prostori na razstavi so toliki, da bo 250.000 gostov hkratu jedlo.

Razstava je prirejena — kakor so poudarjali vsi govorniki ob začetku v slavo človeške omike in mirnega dela.

Z razgovori, ki jih je romunski zunanji minister imel v Berlinu in ki jih ima zdaj v Rimu, so ti posveti našega zunanjega ministra nov element pokoja in miru v tem našem balkanskem in podonavskem delu Evrope.

Pri beneških posvetih je bilo govorjenja tudi o Madžarski, s katero danes Jugoslavija živi v odnošajih dobre sosesčine in glede katere je možnost za še tesnejše sodelovanje, ne da bi to škodilo prijateljskim zvezam Jugoslavije z drugimi sosedji. Nedavne medsebojne manifestacije so odprle pot koristnemu razumevanju med jugoslovansko in madžarsko vlado. Gotovo je, da bi tako tes-

nejše sodelovanje med sosednjima državama pomagalo k popolni utrditvi razmer v Podonavju, česar Jugoslavija odkritosrčno želi.

Da so te želje na obeh straneh, kaže visanje madžarskega tiska, ki po beneških razgovorih pravi, da daje sedanji položaj v vsakem oziru možnost za ustvaritev popolnega zaupanja med Jugoslavijo in Madžarsko, tako da bo po duhovnem zblizanju na vseh področjih prišlo do odkritosrčnega sporazuma med tema državama. Vsa dejstva, ki se kažejo kot neposredne posledice beneških in berlinskih razgovorov, bodo mogla imeti samo sad- o- ljlve spehe.

Poljski odgovor na odpoved nemško-poljskega sporazuma

Poljska bo zahtevala nova poročila za svoje pravice v Gdansk

Varšava, 2. maja. Uradno stališče poljske vlade do Nemčije po Hitlerjevem govoru je naslednje: Nemčija je v zadnjem času pokazala svoje stališče do mednarodnih obveznosti s tem, da si je prisvojila Memel, da je odpovedala nemško-angelski pomorski sporazum, ki ni vseboval nobenega določila o odpovedi, ter s tem, da je odpovedala na prav tako enostranski način sporazum o nenapadanju med Poljsko in Nemčijo, katerega odredbe so predvidevale odpovedni rok 6 mesecev. Težnje Nemčije glede Gdanske imajo verjetno namen, da Poljsko odstranijo s Baltičkega morja. Toda vsi vedo, kako velik pomen ima obala tega morja za Poljsko državo in njeno bodočnost. Zaradi tega je nastal položaj, da bo Poljska prisiljena razširiti svoje zahteve glede jamstva za svoje pravice v Gdanku.

»Gazeta Polska« piše, da je popolnoma odveč govoriti o tem, kdo je omogočil diplomatsko zvezo med Poljsko in Anglijo, kakor tudi o tem, kdo je bil upravičen obvestiti nemško vlado, kaj je Beck delal v Londonu. Beck je imel namen obvestiti nemško vlado v angleško-poljskem spo-

razumu po diplomatski poti, toda nemški veleposlanik v Varšavi je, žal, bil v Nemčiji. Zaradi tega se je Hitler mogel sklicevati edino na vesti listov, ko je govoril o poljsko-angelskem sporazumu.

Drugi listi pišejo, da je Gdansk zdaj sicer po prebivalstvu nemški, da pa je v zgodovini vedno bil poljsko mesto in da predstavlja naravni izhod Poljske na morje. Če Gdansk izgubi sedanji položaj in se priključi Nemčiji, bo gospodarsko uničen, ker je zaledje poljsko in bi Poljska potem ves svoj promet usmerila na Gdinijo, ki je danes najmodernejše pristanišče ob Baltičkem morju. Poljska ne bi nasprotovala narodnem sožitju Gdanskega z Nemčijo, ne more pa dovoliti, da bi si ga Nemčija priključila. Ker Gdansk brez zaledja ne pomeni nič, bi priključitev mesta služila samo za pretezo, da bi z njo Nemčija zahtevala še zasedbo zaledja, to je tako imenovanega hodnika, ki pa je poljski in je bil vedno poljski, saj na njem prebiva komaj 20 odstotkov Nemcev. Hitlerjeve prelozbe, da hoče Poljska pomagati pri obkoljevanju Nemčije, so ničeve, res je nasprotno, da je Nemčija s pomočjo Litve in Slovaške hotela obkrožiti Poljsko.

Določila angleškega zakona o obvezni vojaški službi

London, 2. maja. o. Na včerajšnji seji je vlada sprejela končno besedilo zakona o obvezni vojaški službi in je bil zakon tudi objavljen. Vsebuje naslednja določila:

Vsi mladeniči med 20. in 21. letom so obvezani služiti v vojski, razen če jih zdravnik proglasi za nesposobne ali pa so v sodni preiskavi. Po pis nabornikov bo izvedlo ministertvo za delo. Takoj po vpisu bo rekrut zdravniško pregledan, nakar bo dobil poziv za vstop v vojsko, in to v roku 10 dni. Vsak novak se bo udeležil 6mesečnega vojaškega tečaja, nakar bo za dobo 3 in pol let pripadal pomožnim enotam, ali pa bo dodeljen rezervam. Delodajalci ne bodo smeli po 6 mesecih, ko se vojak vrne z vaje, odbiti, da ga sprejmejo nazaj v službo pod istimi pogoji, kakor jih je imel pred odhodom v vojsko. Vojni minister je pooblaščen, da zadrži določen odstotek voja-

kov, ki so končali 6mesečni tečaj, še naprej v pomožnih enotah. Ministertvo za mornarico ima pooblastilo, da osnuje posebne rezerve, katerim bodo dodeljeni vojak, ki so končali šestmesečni tečaj. Zakonski predlog daje kralju pooblastilo, da razširi veljavo teh odredb na severna Irsko ter odredbe tudi spremeni. Za zdaj veljavnost zakona verjetno ne bo razširjena na Irsko, razen ob posebni potrebi. Irci, ki živijo v Angliji, bodo tudi obvezani služiti v vojski. Isto velja za državljane dominionov, razen ako že pripadajo vojnim enotam kakšnega dominiona. Po tem zakonu bo poklicanih na vaje okoli 200.000 navakov, ki bodo poklicani v 4 rokih, in sicer vsakokrat po 50.000.

V Moskvi so izpustili inženirja Bogviča, ki je francoski državljan in je bil 18 mesecev zaprt pod sumom vohunstva.

Vesti 2. maja

Predsednik romunske vlade Calinescu je dal časnikarjem izjavo, v kateri pravi, da Romunija ne bo odstopila nikomur niti pidi svoje zemlje, ker odstop zemlje ni vprašanje političnih spletk, marveč vprašanje romunskega naroda, ki bo znal svojo zemljo braniti.

Albanski kralj in kraljica sta včeraj odpotovala iz Soluna v Turčijo, kjer se mislita nastaniti.

Za prvi maj sta Hitler in maršal Göring imela včeraj v Berlinu govore, v katerem sta slavila priključitev novih pokrajin k Nemčiji in slavila nemške napore za ustalitev in napredek gospodarstva.

Italijanska Vzhodna Afrika šteje po podatkih prvega ljudskega štetja v Abesiniji 10 milijonov prebivalcev.

Madžarski trgovinski minister Kunder je danes odpotoval na uradni obisk v Rim.

Predsednik grške vlade Metaxas je za prvi maj imel govor, v katerem je dejal, da Grčija letos že tretjič več ne slavi prvega maja pod rdečim, temveč pod sinjim in belim nebom — barvi grške zastave. Sedanja vlada je državi zagotovila socialni mir in dala prebivalstvu delo.

Ves letalski promet je ustavljen v Tripolisu zaradi silnih peščenih viharjev.

Nova določila za utrjevanje angleške obale ob Rokavskem prelivu je izdala vlada. Razširili so vsa letališča ob obali ter pripravljajo velika skladišča in orožja za ladje.

Zveza nemških društev na Madžarskem je imela v nedeljo zborovanje in velike manifestacije, pri katerih so govorniki naglašali, da je Nemčija vedno bila ob strani Madžarske in da bo tako tudi nadalje, zaradi česar pričakujejo madžarski Nemci vseh pravic zase.

100 ljudi je bilo bolj ali manj ranjenih pri silovitem pretepu, ki so ga v arabskem delu Alžira povzročili senegalski francoski vojak, nad katere je moralo vojaško poveljstvo poslati druge čete s strojnimi, da so jih pomirili.

Poskus rekordnega poleta iz Moskve čez Islandijo v New York se je ponesrečil. Letalski polkovnik Kokkinaki se je moral v sili spustiti na nekem otoku pred Kanado, pri čemer si je polomil več reber. Od namenjanih 11.000 km jih je preletel samo nekaj nad 6000.

Romunski zunanji minister Gafencu je bil včeraj sprejet pri italijanskem vladarju, nato pa je imel dolg posvet s poljskim poslanikom v Rimu.

V mednarodno mesto Tanger je danes priplula španska ladja »Ulciani«. Zgodilo se je prvič po začetku španske državljanske vojne, da je španska vojna ladja obiskala to mesto.

Francosko-turški vojaški posveti

Carigrad, 2. maja. o. V turških krogih se vzdržujejo vsakega tudi najmanjšega pojasa o vsebini razgovorov, ki jih ima namestnik sovjetskega zunanjega ministra Potemkin te dni v Ankari. Navzlic temu vlada mnenje, da je ta obisk izrednega političnega pomena, nič manj pomembni pa niso posveti, ki jih ima francoski general Veyrand, bivši načelnik generalnega štaba, z generalnim štabom turške vojske, zlasti z maršalom Fevziem Čakmakom. Eden kakor drugi obisk naj bi Turčijo pridobil za to, da se pridruži francosko-angleško-ruski zvezi proti Italiji in Nemčiji. Ni znano, kaj misli Turčija zahtevati kot plačilo za sodelovanje v tej zvezi.

Osrednje tajništvo Delavskih zbornic se zaseda

Ljubljana, 2. maja.

Dva dni je trajalo ljubljansko zasedanje Centralnega tajništva Delavskih zbornic. Na seji je prebral svoje poročilo vršilec dolžnosti tajnika osrednjega tajništva Ljubomir Mitč. Ljubomir Mitč je poročal o prevzemu pisarne centralnega tajništva, ki jo je bil prevzel od bivšega tajnika Bogdana Krekiča ter o stanju, ki ga je bil našel ob prevzemu. Prav tako je podala svoje poročilo tudi izbrana komisija, ki je bila pregledala vse finančno poslovanje centralnega tajništva v letu 1938. Po dvodnevem razpravljanju, ki so se ga udeleževali člani odbora Centralnega tajništva ter izvedenci (Roje iz Splita, Pfajfer iz Zagreba, Spasič iz Novega Sada, Mitč iz Beograda, Tocič iz Splita, Siletič iz Zagreba, Milojevič iz Skoplja, Preželj iz Ljubljane, Dobrič iz Splita, Besermenj iz Novega Sada), je odbor Osrednjega tajništva soglasno sprejel vsa poročila ter soglasno sprejel tudi sledeče sklepe:

1. Da Bogdan Krekič, bivši tajnik, ne dobi razrešnice za svoje finančno poslovanje v l. 1938.
2. Pregled nad celokupnim poslovanjem Osrednjega tajništva Delavskih zbornic od časa, ko je bilo ustanovljeno, pa do dolžnostne razrešitve bivšega tajnika Bogdana Krekiča, bo poverjeno posebe izvoljenemu odboru.
3. Najdalj v treh mesecih mora biti sklican kongres vseh Delavskih zbornic.
4. Predložen mora biti načrt za spremembo in dopolnilo uredbe o preskrbi nezaposlenih delavcev, in sicer vse spremembe in dopolnila, ki jih je bil za ta načrt na temelju popolne samouprave izdelal poseben, na ljubljanski seji izvoljeni odbor Osrednjega tajništva, ki je tudi dokončno uredil načrt vseh sprememb. Ta načrt je odbor Osrednjega tajništva soglasno sprejel.
5. Na pristojnem mestu je treba zahtevati takojšnjo dolžnostno razrešitev za upravnika Osrednje uprave za posredovanje dela dr. Maria Krmpotiča.
6. Odbor Osrednjega tajništva je sprejel na znanje obvestilo vršilca dolžnosti tajnika Ljubomira Mitča, ki je sporočil, da je minister za socialno politiko in narodno zdravje potrdil izvolitev Dragoslava Milojeviča za tajnika Osrednjega odbora. Razen tega je bila na zasedanju rešenih še mnogo važnih tekočih vprašanj, ki zanimajo vse Delavske zbornice ter delavske in nameštenske organizacije.

Predsednik g. Kozamernik je nato zaključil zasedanje.

**GRAFIČNO
DELAVSTVO
IN FAKTORJI
JUGOSLOVANSKE
TISKARNE**

SVOJEMU
DOLGOLETNEMU
MOČNEMU
INDOBREMU
TRAVNIŠTU
OB SLOVESU
VSPOMIN
NA LETA SOŽITJA
IN DELA
V TRUDA
V SPOMIN
NA SODELAVCE
NA SOGRADITELJE
TE MOGOČNE ODLOČNE
ZGRADBE

GOSPOD RAVNATELJU
V PODJETJU STE RAŠLI
PODJETJE JE RASLO Z VAMI
A NAM NUDILO
DELA IN KRUHA

V LJUBLJANI, DNE 1. MAJA 1939. LETA

Uslužbenci - svojemu ravnatelju

To krasno diplomu, delo faktorja J. Trpina, je uslužbenstvo Jugoslovanske tiskarne poklonilo ob skupnem izletu na Bledu svojemu dolgoletnemu zaslužnemu ravnatelju gospodu K. Četu.

Prva vlada češko-moravskega protektorata

Politična delavnost češkega naroda bo šla za notranjim, kulturnim in socialnim preporodom

S pristankom protektorata nad Češko in Moravsko je 27. aprila državni predsednik dr. Emil Hacha imenoval za predsednika vlade divizijskega generala inž. Aloisa Eliáša ter mu obenem poveril notranje ministrstvo. Prav tako je s pristankom pokrovitelja nad temi deželami državni predsednik imenoval ostale članke vlade: finančni minister je postal načelnik ministrstva dr. Jozef Kalfuss, prosvetni minister univerzitetni profesor dr. Jan Kapras, pravosodni minister dr. Jaroslav Krejčí, trgovinski minister generalni tajnik Osrednje zveze industrijalcev dr. Vlastimil Šadek, prometni minister docent dr. Jiří Havelka, minister za javna dela mestni načelnik Dominik Čipera, kmetijski minister predsednik Žitarskega društva dr. Ladislav Feierabend, minister za socialno politiko in narodno zdravje pa ravnatelj Osrednjega zavoda za socialno zavarovanje.

Z imenovanjem teh ljudi v vlado je predsednik dr. Hacha po posvetovanjih z narodnimi činitelji in po nekaj razgovorih s pokroviteljem dr. Neurathom naredil konec začasni dobi, ki je nastala po odstopu Beranove vlade 13. marca letos. Od trenutka, ko so Slovaki pokazali, da se hočejo odcepiti od Čehov, je Rudolf Beran smatral, da je poslanstvo njegove vlade, ki jo je sestavljala skupno z njimi lani 1. decembra, končano in je zaradi tega zaprosil, naj državni predsednik zaupa drugim rokam vodstvo češkega naroda. Dogodki, ki so se odigrali neposredno po sklepu slovaškega zbora in ki so tako do dna posegli v organizem češkega naroda, niso mogli preprečiti vseh posledic tega odstopa.

Ko je nemška vojska 15. marca zasedla ozemlje Češke in Moravske in ko je vojaško in civilno upravo začasno prevzela nemška oborožena oblast, da pripravi prehod v nove razmere, katerih državno-pravna podlaga je bila ustvarjena s sklepom nemškega kanclerja Hitlerja o ureditvi protektorata Češke in Moravske 16. marca letos, je bilo potrebno, da češko stvar vodi Beranova vlada vse dotle, dokler državnemu predsedniku ne bo mogoče sestaviti nove vlade v smislu načel, ki jih vsebuje zakon o ureditvi protektorata. Nova vlada je mogla biti sestavljena šele po končani vojaški upravi in imenovanju nemškega protektorata nad Češko in Moravsko, ki po čl. 5. odloka od 16. marca potrjuje člane vlade.

Vlada divizijskega generala Eliáša, ki jo je imenoval državni predsednik dr. Hacha in jo potrdil protektor von Neurath, predstavlja torej prvo vlado češko-moravskega protektorata. Državni predsednik je za nove ministre imenoval člane bivše Beranove vlade z manjšimi spremembami. Razen dosedanjega predsednika vlade Berana so odšli še minister za narodno obrambo general Syrový in zunanji minister dr. František Chvalkovský, katerih resora sta bila po ureditvi protektorata ukinjena, ter notranji minister dr. Otokar Fischer.

Drugeče osebnih sprememb ni bilo, razen da so nekateri prejšnji ministri prevzeli druga ministrstva, kakor pa so jih upravljali v Beranovi vladi. Minister

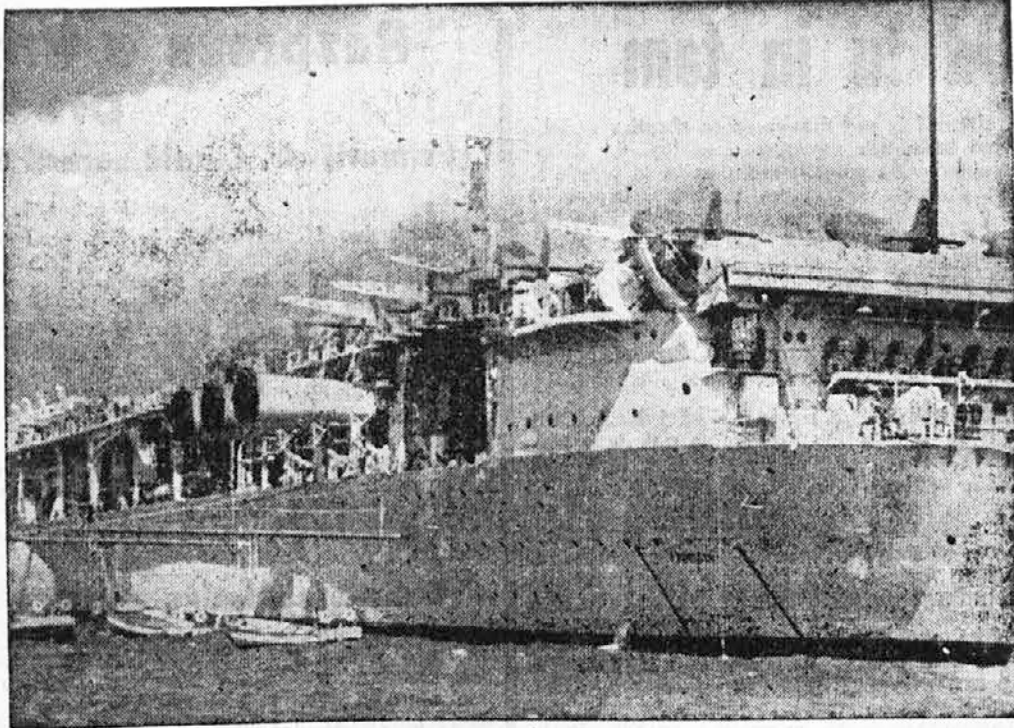
brez listnice dr. Havelka je postal na primer prometni minister kot naslednik inž. Eliáša, sedanjega predsednika vlade.

Kdo je inž. Eliáš

General inž. Eliáš je doma iz Prage in je zdaj star 49 let. V Pragi je končal realko in tehniško visoko šolo, pozneje pa se je bavil mnogo z izdelavo načrtov za železniške proge v raznih krajih. Po svetovni vojni je kot načelnik tehničnega oddelka v ministrstvu za narodno obrambo uporabil svoje tehnično znanje. Iz tega ministrstva je odšel tedaj, ko je moral prevzeti poveljstvo nad 21. pehotnim polkom. Dalj časa je delal na raznih mestih v generalštabu, nazadnje pa je bil kot namestnik načelnika generalnega štaba določen za vojaškega izvedenca pri Zvezi narodov. Leta 1931 je bil imenovan za poveljnika pehote brigade, leta 1933 za poveljnika divizije in dve leti pozneje že za poveljnika armije, istočasno pa je bil imenovan za divizijskega generala.

Strokovnjaki so ostali, drugi so odšli

Značilnost te prve vlade češko-moravskega protektorata je torej strokovna izobrazba njenih članov. Vsi strokovnjaki iz Beranove vlade so ostali na svojih mestih in minister dr. Havelka je prevzel resor, ki ga je pred leti že upravljal in katerega vprašanja in potrebe kot nekdanji tajnik prometnega ministra podrobno pozna. V časih, ko je po posvetovanjih med vlado protektorata in uradnimi činitelji nemškega rajha organizacija notranjega in državnega življenja protektorata dobila svojo obliko, je ta stalnost ministrov v vladi važen činitelj, ker omogoča, da se pogajanja brez posebnih ovir nemoteno nadaljujejo. Pri sestavi nove vlade je predsednika brez dvoma vodila misel, da je v sedanjih časih neobhodno potrebno ohraniti neko zveznost s prejšnjo vlado in poglobitev vladine strokovne delavnosti. V dejstvu, da na čelu nove vlade stoji osebnost izkušenega vojaškega organizatorja, ki ga preteklost ni omadeževala, moremo videti glavne naloge, ki čakajo sedanjo vlado češko-moravskega protektorata. Te naloge pa so v prvi vrsti, organizirati avtonomijo češkega naroda v okviru nemškega rajha na način, ki bi prinesel čehom in Moravanom čimveč koristi, ki osvojitvi političnega vpliva ter jo s hitrimi koraki prilagoditi oni stopnji razvoja, na kateri je javna uprava nemškega rajha. Politika delavnosti češkega naroda bo osredotočena na notranje polje morlega, kulturnega in socialnega preporoda, ki bo omogočil, da se bodo do kraja razvile gospodarske sposobnosti in moč češkega naroda. Kakor je napovedal protektor von Neurath v svojem nastopnem govoru, imata Češka in Moravska v okviru Nemčije za vse to nešteto možnosti. To naloge bo izvedlo enotno narodno gibanje, tako imenovana »Narodna skupnost«, ki jo vodi sam državni predsednik kot njen odgovorni voditelj.

Velika ameriška bojna ladja »Ranger« z ogromnim letališčem. — Na njej lahko pristane do 70 letal.

Deset načel nemškega šolstva

Ob koncu jubilejnega kongresa Zveze narodno-socialističnih učiteljev, je nemški voditelj za pouk in vzgojo Hans Stricker določil tale načela, ki jih morajo vedno imeti pred očmi nemški učitelji v raju:

1. Šola mora izpolniti svoje politično poslanstvo in vzgajati mladino v duhu narodno-socialističnih načel. Oziroma se mora tudi na potrebe nemškega gospodarstva. Učenec se mora tudi na tem polju nekaj naučiti, šola pa mora iz njega predvsem narediti okretnega delavca. Pri vsem pouku mora šola posvetiti posebno pozornost vzgoji deklet.
2. Šola mora zadostiti vsem potrebam družabne vzgoje, če želi, da bo ta vzgoja koristila narodni skupnosti.
3. Ni zadosti dati učenca primerno znanje. Šola mora imeti pred očmi nedeljivo skupnost telesa, duše in duha.
4. Šola mora imeti notranjo organsko povezanost od najnižje stopnje do najvišjih panog visokošolskih študij.
5. Pri izbiri študija in stopnje, do katere naj se dijak povzpne, prihaja v poštev samo njegova osebna nadarjenost. Narodno-socialistična država mora tudi otrokom najsiromašnejših staršev omogočiti najvišji študij.
6. Enotnost šolanja zahteva, da je vodstvo vsake šole zavisno od osrednjih organov nemškega rajha, ne pa od vodstva občine ali okraja.
7. Učitelji morajo biti zavedni narodni socialisti.
8. Obenem je neobhodno potrebna močna organizacija učiteljskega pouka, ki bo dajal pravi pomen temu poklicu.
9. Da bo učitelj to, kar mora biti, mu je treba dati dovolj plače, kakor to zahteva stanovska čast.
10. Učitelj mora biti pri izvrševanju svojega poklica podrejen občinskemu zastopstvu in občinskemu gospodarstvu.

Kako Hitler sestavlja svoje govore

Nemški kancler navadno nima kratkih govorov. Vsak, kolikor smo jih slišali od njega v zadnjih mesecih, je trajal okoli 2 uri, zadnji, ki ga je imel pred kratkim v nemškem državnem zboru, pa celo malo manj kot dve uri in pol. Za vsak govor, v katerem hoče kaj temeljitega povedati, posebno še, če ga poslušata ves svet, pa se mora človek, ki čuti odgovornost za vse tisto, kar bo povedal, tudi temeljito pripraviti. Zanimalo vas bo morda, kako Hitler sestavlja svoje govore. Za primer naj navedemo njegov zadnji govor in Hitlerjevo pripravo nanj.

Hitler je ta govor sestavil — tako pravijo tudi Francozi — v razmeroma zelo kratkem času, ki mu je bil na razpolago od tedaj, ko je imel svoja zadnja posvetovanja z vodilnimi nemškimi politikmi, do trenutka, ko je stopil pred mikrofona v državnem zboru in ko je ves vet nestrno pričakoval, kaj bo nemški kancler spet novega povedal. V zadnjih dneh pred svojim govorom, se je Hitler neprestano posvetoval s svojimi najbližjimi sodelavci. Drug za drugim so prihajali v palačo

kanclerstva maršal Göring, zunanji minister von Ribbentrop, poveljniki nemške vojske, diplomati, eke osebnosti, voditelji nemškega gospodarstva in drugi. In ta posvetovanja so se prav za prav končala šele dan pred njegovim govorom. Če si pokličemo v spomin, kako dolg je bil zadnji Hitlerjev govor, in v kako kratkem času je moral biti sestavljen,

Nek francoski časnikar pravi, da je ta dan Hitler tudi precej bolj zgodaj vstal, kakor ponavadi.

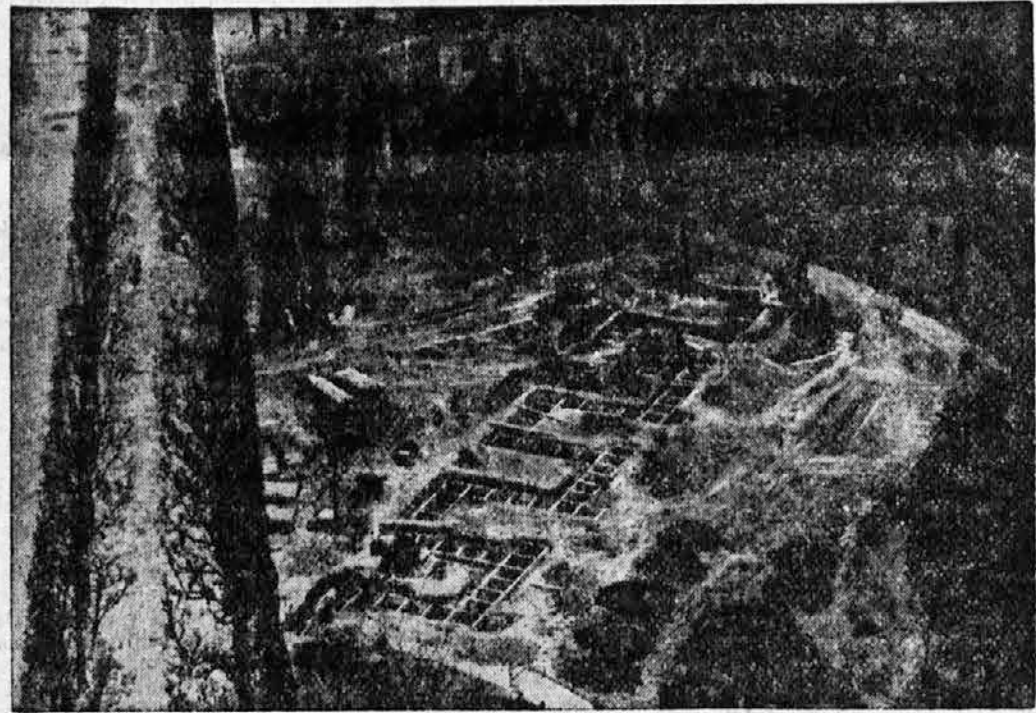
Zadnji svoj govor je Hitler moral zaradi kratkega odmerjenega časa tudi drugače sestavljati kot sicer. Ponavadi je prej vselej svoj govor narekoval stenografu, ki ga je potem razmnožil v več izvodov. Tokrat pa je bilo drugače. Govoril ga je pred takimi imenovanimi diktatorji, ki si ga je nabavil pred kratkim. Pa tudi to je tokrat storil na svojevredstven način. Govoril je pred diktatom hitro, ne da bi se kje dalj časa ustavil. Njegova etara in zvesta tajnica Marija Müller mu je nato besedilo prepisala. Seveda je Hitler besedilo še enkrat prejel skrbno prebral in popravil.

Pridnim kmetom red „kmetijske zvezde“

Vsako koristno delo zahteva in zasluži tudi priznanje. Tega se dobro zaveda tudi italijanska vlada. Ve pa prav tako, da takšno priznanje z najvišjega mesta daje tudi novih pobud in veselje za bodoče delo. To velja gotovo za vsa polja človekovega udejstvovanja in ne najmanj za kmetijstvo, ki daje narodu živeti. Italijanska vlada se zelo prizadeva, da bi se kmetijstvo ne samo ohranilo na današnji višini, pač pa da bi se še bolj povzdignilo, kajti narod, ki se tako hitro množi, potrebuje vedno več življenjskih potrebščin. Kakor se Italija prizadeva, da bi z raznimi podporami, ki jih dobivajo novoporočenci in tisti, ki imajo številne družine, hitro dvignila število prebivalstva, tako je začela podeljevati nagrade tudi tistim, ki kažejo posebno vno pri poljedelstvu. V Italiji so uvedli za posebno zaslužne poljedelce svoje odlikovanje, tako imenovano »kmetijsko zvezdo«, ali po italijansko »stella al merito rurale«. Na Mussolinijev predlog je bilo zadnje čase s kraljevim ukazom odlikovanih več pridnih poljedelcev in sicer ne samo tistih, ki so italijanske narodnosti, pač pa tudi nekaj drugih, na primer iz Julijske Krajine. Takaj je bil odlikovan tudi Slovenec Kožba Alfred iz Postojne.

Senčur

Opozarjamo na velik koncert, ki ga bo priredil Akademski pevski zbor iz Ljubljane v Kranju v sredo, 3. maja ob pol 9 zvečer v Narodnem domu. Obiščite koncert APZ, ki je ponos naše pevske kulture! Vstopnice so v predprodaji na gimnaziji. Preskrbite si jih pravočasno!

Skrita strojniška gnezda na Champ de Mars v Parizu, odkoder bodo branili Eiffelov stolp proti sovražnim napadom

Kakšna je dejanska vojna sila Rusije

Razen tega bi mobilizacija v pravem smislu besede naletela še na novo vrsto težkoč, ki so lastne današnji Rusiji in izvirajo iz njegovega novega gospodarskega reda. Niti misliti bi namreč ne bilo mogoče na to, da bi mogli mobilizirati ne le delavstva iz prometne službe in iz obrambne industrije, marveč ravno tako ne poljedelskega delavstva. Rusija pri sedanjem gospodarskem redu še zdaleč ni država, ki bi mogla kopičiti kake zaloge živeža ali industrijskih izdelkov, saj njena industrijska in poljedelska proizvodnja slabo zadostuje še vsakdanjim potrebam v navadnih časih.

Sovjetsko poljedelstvo je urejeno po sistemu kolektivnih kmetij ter postaja s traktorji in poljedelskimi stroji. Tem postajam ni moči vzeti nič izurjenega oseba brez škode za prehrano države. Podržavljenje kmečkega gospodarstva in onemogočenje vsake zasebne podjetnosti daje vso odgovornost za preskrbo države živežem in drugimi potrebščinami nedogovornemu uradništvu, birokraciji, ki je okorna, toga, brezimna. Delo tega uradništva bi bilo onemogočeno, če bi ob vojni mobilizirali samo del osebj. Vojska bo torej morala iskati in jemati ljudi ob vojni predvsem med kmeti in med nameščenci, torej v stanovih, katera uradno oznamujejo kot manj zanesljivi vrsti prebivalstva. S tem se poraja vprašanje o notranji vrednosti sovjetske vojske ob mobilizaciji, vprašanje o njeni morali.

TVARNA PRESKRBA VOJSKE

Med svojo industrializacijo, kakor jo določata obe gospodarski pletelki, je Ru-

sija večji del svojih sil posvetila vojni industriji. Vsemu svojemu prebivalstvu je naložila neumljivo pritrdovanje in mu ga nalaga še vedno, da bi si mogla nakopičiti ogromne zaloge moderne vojne materiala. Po vsem tem naporu in žrtvah je mogla oskrbeti svoje polke s kakimi 150 težkimi in lahkiimi strojnimi vsakega, s tremi skupinami puškomitraljezov ter z baterijo lahkega topništva. V načelu bi vsaka divizija sovjetske vojske morala imeti 60 lahkih topov, 15 težkih topov, 40 tankov, 100 oklepnih avtomobilov ter kakih dvajset prvovrstnih letal. Nihče pa se danes ne more prepričati, kakšen je ves ta vojni material in če številke res odgovarjajo. Rečimo, da je njegova vrednost srednja, kakor je to pokazala vojna v Španiji, nekaj orožja pa je bilo celo izvrstnega.

ŠTEVILKE O INDUSTRIJSKI PROIZVODNJI

Toda pravo jedro vprašanja ni tu, marveč zadeva industrijo. Koliko bi bila sovjetska industrija ob vojni sposobna izdelovati potrebni material za vojsko?

Nihče na svetu danes ne more več verjeti, da bi bila bodoča splošna vojna kratka, čeprav to trdijo teoretični avtoritarni držav. ki jim take prerokbe narekuje strah, da njihove države zaradi slabega gospodarskega stanja ne bodo mogle dolge vojne vzdržati. Celotna vojna v Abesiniji, kjer ob pravih bojih niti ni prišlo, je trajala šest mesecev. Prihodnja vojna bo dolga in bo predvsem požrla ogromno materiala.

Kako bo sovjetska industrija zadostila nalogi, da bo dobavljala armadi mate-

rial, ki ga bo ta potrebovala? Ali je njena proizvodnja na taki višini, da bo tej nalogi kos?

Na to vprašanje naj odgovori najkompetentnejši človek v današnji Rusiji — Stalin sam.

V govoru na zadnjem kongresu komunistične stranke v Moskvi je sovjetski diktator povedal naslednje ugotovitve. Govor je naveden po uradnem poročilu s kongresa:

»Leta 1938 smo izdelali približno petnajst milijonov ton litega železa. Anglija je izdelala sedem milijonov. Zdelo bi se, da smo torej na boljšem kakor Anglija. Toda če število ton delimo s številom prebivalstva, vidimo, da je leta 1938 v Angliji prišlo 145 kilogramov litega železa na glavo, v Sovjetski Rusiji pa samo 87 kilogramov.

Drugi vzgled! Anglija je leta 1938 izdelala 10.800.000 ton jekla ter približno 29 milijard kilovatnih ur električnega toka. Rusija je izdelala 18 milijonov ton jekla ter 39 milijard kilovatnih ur električnega toka. Zdelo bi se, da smo pri nas na boljšem kakor v Angliji. Toda spet vidimo, da pride v Angliji na prebivalca v letu 1938 226 kilovatnih ur elektrike, v sovjetski Rusiji pa samo 107 kilovatnih ur elektrike, v letu 1938 226 kilovatnih ur elektrike, v sovjetski Rusiji pa samo 107 kilovatnih ur elektrike.

Če hočemo gospodarsko prekositi Anglijo v proizvodnji litega železa, da bi to odgovarjalo številu našega prebivalstva, moramo pridobiti letno 25 milijonov ton litega železa ter za toliko dvigniti našo proizvodnjo. Če bi pa hoteli prekositi v tem Nemčijo, ki je leta 1938 izdelala 18 milijonov ton litega železa, bi morali v sorazmerju s številom prebivalstva dvig-

niti našo letno proizvodnjo na 40 do 45 milijonov ton letno. Če bi hoteli prekositi Združene države, bi morali pomnožiti proizvodnjo litega železa na 50 do 60 milijonov ton letno.

To velja prav tako za izdelovanje pločevine, jekla, mehaničnih izdelkov, zakaj vse te industrije so konec koncev odvisne od proizvodnje litega železa.

Torej seveda tudi vojna industrija. Ta še najbolj. In Stalin je svoj govor končal z besedami:

»Treba je časa, veliko časa, da bomo mogli v gospodarskem oziru prekositi glavne kapitalistične države.« Če hoče Rusija v tem pogledu ujeti Nemčijo in ji postati enaka, bo morala po Stalinovi trditvi trdo delati petnajst let, brez ozira na češko železarsko industrijo, katero je Nemčija osvojila zadnje mesece.

In če naj verjamemo sovjetskemu tisku, ni kakovost industrijske proizvodnje v sovjetskih tovarnah nič posebna in ni v zadnjih desetih letih nič napredovala. Še vedno se dogaja, da je pri industrijskih izdelkih 25 do 40% braka, to je zvrzka, včasih pa se zvržek dvigne celo na 50%.

To se pravi: Glede orožja, streliva ter vsega ostalega vojnega materiala je Sovjetska Rusija še daleč za svojimi nasprotniki. Ob vojni bi se njena industrijska proizvodnja izkazala za nezadostno. Pomagati bi ji morali Anglija in Francija.

SKLEPI O VREDNOSTI SOVJETSKE VOJSKE

Kar se tiče morale v sovjetski armadi, velja tisto pravilo, kakor velja za vsa Rusijo, saj se vojska nabira iz množice ruskega ljudstva. Kakor to ljudstvo, tako tudi vojska čuti nestalnost sedanjega političnega reda. Manjka ji nacionalnega

čustvovanja, ki ga navzlic tovrstnemu poku zadnjih let ni moči privzgojiti po vseh dolgih časih breznarodnosti in mednarodnosti, katero so vtepli revolucijski preroki ruskomu ljudstvu v glavo dvajset let. Notranja nezanesljivost je v sovjetski armadi zaradi boljševiške vzgoje toliko, da so lani morali kar nanaglo spremeniti prisego in znova zapriseči vso vojsko. Vse te pomanjkljivosti bi v ljudstvu, ki so mu venomer govorili samo o revoluciji, nezadržano izbruhnile na dan ob vojni.

Vrednost sovjetske vojske je odvisna od vseh teh pogojev, odvisna je od industrijske proizvodnje. Dolgotrajna vojna bi spravila v zgodovinsko preskušnjo ne samo vojsko in njeno vrednost, marveč ves sovjetski red.

Treba pa je poudariti, da taka vojska z neizmernimi rezervami ljudi in naravnih bogastev nedvomno kaže obrambne sposobnosti, katerih ni mogoče zanikavati. Taka vojska bi se dobro držala v jarkih ter zadrževala na svojem ozemlju lepo število sovražnih divizij. Zaradi tega se Nemčija, ki bi se spustila samo v tako vojno, kjer bi brž prišlo do odločitve, ne upa napasti Rusije.

Napadalne sposobnosti sovjetske vojske so pa iz navedenih in še iz drugih razlogov docela neznatne. Sovjetska armada bi le z največjo težavo prišla s svojega ozemlja zaradi slabih prometnih zvez. Ne bi torej mogla niti uspešno preganjati vojske, katero bi kje drugje porazili ruski zavezniki. Taka je torej dejanska vrednost ruske vojske. Ne izpreminja je niti vprašanje ruskega letalstva, ki bo obdelano v posebnem članku. (Konec.)